

נפרק כל פסולי המוקדשין (לא) ז: ומ"ש ומ"ט מותר דשקוף
 בו מנה כנגד מנה. גם זה שם נמשנה ופרש"י אס יש לו מחימת
 נשר חולין שנשקלה נלטרטא יכול לשקול נשר נגדה והרמב"ם
 (שם ה"ח) כתב כהנים שנמנו על הנכור מותרים לשקול מנה כנגד
 מנה וכך הם דבריו בפירוש המשנה
 (פ"ה מ"א) שכתב וז"ל שוקלין מנה
 כנגד מנה חלק כחלק כגון שחלקו
 אותו ו' או ו' וטומים חלק כצף
 מאזנים זה וחלק כצף שכנגדו:
 ומ"ש וכנגד כלי וקופיץ. כן כתב
 שם הרא"ש שלמד כן הרמב"ם ממה
 ששינוי נפרק אין לדון (כח) לגבי
 י"ט: ומ"ש והני מידי בשרו
 אבץ חלבו ודמו וגידיו וקרניו
 נמכרים במקולין ונשקלין
 בליטרא. כן כתב שם הרא"ש בשם
 הרמב"ן (ה'ל' בכורות מא) דלא עמד
 רבנן מעלה אלא נכשר אכל נהני לא
 והבא ראה ממעשר נהמה דהו
 דיניה הכי כדליתא בגמרא (נכורות
 לא): וגם כתב כן בשם מה"ג (שם)
 ובשם ר"י: ומ"ש ושומונו ש'
 גיד הנשה דינו כבשר כיון שהוא
 מותר מן התורה. כן כתב שם
 בשם ר"י:

לא קים לן ביה שכלו לו חדשיו אסור באכילה עד שיעברו עליו ח'
 ימים לא מניין ליה שנה עד שיעברו עליו ח' ימים:
 ח נולד תם ונפל בו מום תוך שנתו יכול להשהותו עד
 מלאת לו שנה דדירתו נולד בו מום אחר השנה יכול
 להשהותו ל' יום אחר שנפל בו
 המום. משנה נפרק עד כמה (שם):
 ומ"ש עד מלאת לו שנה
 דדירתו. הוא ע"פ מה שנתפאר
 נסמון דאי קים לן בגויה שכלו לו
 חדשיו מונין לו משעה שנולד ואי לא
 קים לן ביה שכלו לו חדשיו מונין לו
 השנה משיהיו לו ח' ימים:
 ומ"ש וכן אם נפל בו מום תוך
 השנה ולא נשאר מסנה ל' יום
 יכול להשהותו עד שישישכמו ל' יום
 יום לנפילת המום וכו'. כרימא
 שם (כח):

י ושנה זו היא שנת הלבנה
 י"ב חודש מיום ליום ואם
 היא מעוברת מונין לה י"ג
 חדשים. נפרק קמא דר"ה (ו):
 ונערכין פרק המוכר שדהו (לא):
 פלוגמא דרבי ותכמים לענין שנה
 האמורה נצמי ערי תומה והלכה
 כתכמים דלמרי מונה י"ג חודש
 מיום ליום ואם נמעברה השנה
 נמעברה לו וכן פסק הרמב"ם בפ"א
 מהלכות בכורות (ה"ג) ומשמע
 דלפינן בכבור שנה שנה מנמי ערי
 תומה:

ז ואף בעל מום מצוה לאבלו
 תוך שנתו. משנה נפרק עד
 כמה (כו): ומ"ש כיצד נולד
 במומו אי קים לן בגויה שכלו לו
 חדשיו מונין לו משעה שנולד
 ואי לא קים לן ביה שכלו לו חדשיו מונין לו השנה משיהיה
 לו ח' ימים. נפ"ק דר"ה (ו): וזו מקנה דגמרא וטעמא דמילתא
 משום דאין מונין לו שנה אלא משעה שהיא לאכילה וכיון דכי

יא כתב הרמב"ם נולדו ב' מלאים אחד בפ"ו באדר הראשון
 וכו'. נפ"א מהלכות בכורות (שם) כתב כן והוא מימרא דר'
 אבא בר ממל כבן נערכין פרק המוכר שדהו (שם):

ט מוס: (יג) דשקוף בו מנה כנגד מנה. פירוש אס יש לו מחימת נשר
 חולין שדוע משקלה מנה יכול לשקול נשר נגדה וכן נגד כלי וקופיץ:
 (יג) אבץ חלבו ודמו וכו'. דלא עמדו רבנן מעלה אלא נכשר כן כתב הרא"ש
 בשם הרמב"ן והבא ראה ממעשר נהמה ועיין נב"י: (יד) וגידיו. הכי גרס
 נ"י וקאי אכל הגידין שננהמה אף המותרים לאכול גידין אינם בכלל נשר וכן
 כתב רבינו לעיל בסיומן (פ"א) [פ"ו] לענין נשר וכלו וכן פרש"י נפ" שמיני (וקרא
 יא ח) שגידין אינם בכלל נשר: (טו) ושומונו ש' גיד הנשה דינו, ר"ל שלא

פרישה

למכור נמקולין: (טו) ואף בעל מום מצוה לאבלו תוך שנתו. ולא
 לאשהייה ללא לימי חלה כן: (ח) מונין לו השנה משיהיו לו ח'
 ימים. דמונין לו שנה מיום שראוי לאכילה ואי לא קים לן שכלו חדשיו אסור עד
 יום השמיני: (יט) עד מלאת לו שנה דדירתו. ע"פ שנתפאר נסמון
 לפעמים מונין מיום ח': (יט) ושנה זו היא שנת הלבנה י"ב חודש
 מיום ליום. דלפינן שנה שנה מנמי ערי תומה ושם איפסיקא הלכתא
 כתכמים דק"ל שנה ממימה ואם נמעברה השנה נמעברה לו:

חדושי הגהות

[ג] דינו כנשר ר"ל לענין שלא למכור נמקולין (פרישה):

הגהות והערות

ללידתו וטעמו דהכא מיירי בנפל בו מום אחר לידתו וכשנולד היה חם לכן
 מונים לו רק מיום ח' ללידתו דאז הוא ראוי להקריבה ועי"ש שהוכיח כן מלשון
 הטור. וכתב הברכי יוסף כאן (סע' ד) שדבר קשה הוא למחוק דברי הטור ועוד
 דמין הב"י טובר בדעת הטור דאף בנפל בו מום תוך שנתו מונין מלידתו ולכן
 נראה שאמנם בזמן הבית חתם מונים לו מיום ח' ללידתו אבל בה"ז דלא חזי
 להקריבה ואף בחם יש להשהותו עד שיפול בו מום אם כלו לו חדשיו מונין
 משעה שנולד והטור בתחילה כתב דין החם בזמן הבית דאז מונים לו מיום ח'
 ללידתו והכא איירי בה"ז דמונים לו מלידתו בקים לן שכלו לו חדשיו:
 [כב] "בר ממל" אינו בדפורי דפוס דיהתפרוט והוא מח"ה שבדפוס שם (אות
 ז). ובדפוסים המצויים שולבה הגהתו ללשון הבית יוסף: [כג] הקפ"ע די
 שנולד בראש חדש אדר השני אינו בטור שבדפורי ב"י ואינו בדפוס פייב"ד די
 שאקו ושלונקי ואינו בכתי"י פריז. ובח"ה דפוס דיהתפרוט (אות ר) הגיה כן
 בדברי הטור. ומאחר שבדפוס וא"י אל חגיגארי ובכתי"י לונדון ובטור שבדפורי
 ב"ח ופרישה קטע זה נמצא. כתבנהו בתוך דברי הטור ללא כל סימן של
 חוספת. וזוהי חוספת. וזוהי חוספת. וזוהי חוספת.

זו] הא דאין נמכרין באיטליו כתבו התוספות שם (ר"ה חרף) דאיטורו
 מדאורייתא הוכיח כן מהגמרא בתמורה ובסנהדרין וסיים יושמא מקרא נפקא
 דאין נהגין בוין בדבר שאין הנאתן להקדש. השטמ"ק בובחים עה: (אות א)
 מסיק שאיטור זה הוא דאורייתא ולפינן לה מסבא. ברם ברש"י (ובחים עה):
 ד"ה ופריקין) וברמב"ן (ה'ל' בכורות מא): המוכר בכ"י לקמן בסמוך מבואר
 שאיטור זה הוא מדובנן ועיין בחו"א (בכורות ס"י כב ס"ק ד) המיישב את ראיית
 תוספות מתמורה וסנהדרין לפי דרכם של רש"י והרמב"ן: [כז] וז"ל הט"ו
 בסק"ז ילא לאשהייה דלא ליתי ליד תלה בגויה ועבודה". וכתב ע"ז הרע"א
 בחודשיו לשר"ע שמדבריהם מבואר דס"ל דעיקר קרא (לפני ה' אלוהין תאכלנו
 שנה בשנה, המוכר במשנה כו): הוא רק בחם אבל בכעל מום הוא רק מדובנן
 וכ"ה בלבוש וכן מפורש בספר יראים לרבינו אליעזר ממין (מצוה שנב) אבל
 מדברי הסמ"ג (ה' בכורות מצוה יא) והרמב"ם פ"א מהלכות בכורות (ה"ח)
 מבואר דס"ל דהו מדאורייתא: [כא] הפסוק כתב "עד מלאת לו שנה ללידתו"
 וכתב ע"ז הב"י שמיירי בקים לן דכלו לו חדשיו ולכן מונין לו משעה שנולד.
 הש"ך בסק"ד כתב שט"ס הוא בטור ויש לגרוס "עד מלאת לו שנה מיום ח'

דמחלקינן בין בני הכרכים לבין בני העיירות, וכמו שיש ז' ימי הפסח, אלא שא"א לקיים מצות מצה אלא בלילה הראשון, וכמו"כ יש ז' ימי חג הסוכות, וא"א לקיים מצות לולב דאורייתא (ולקחתם לכם ביום הראשון וכו') אלא ביום הראשון. וה"נ מתבאר מדברי הגמ' הנ"ל, דבשנה מעוברת יש ד' ימי פורים, ובכולם יש אי' הספד ותענית, (ובכולם יש להזכיר על הנסים, לדעת המנח"א הנ"ל), אלא דלענין קיום מצוות היום (דמקרא מגילה וסעודה וכו') הוא דנחלקו התנאים, אם מן הנכון להעדיף למסמך גאולה לגאולה, או לקיימן להמצוות ביום הפורים שהגיע לידו תחילה (דהיינו באדר הראשון), מטעם אין מעבירין על המצוות, וכההיא דמנחות (סד:) דאין מביאין את העומר אלא מיהודה, דאין מעבירין על המצוות, דמן הנכון לקיים את המצוה בהחפצא של מצוה שפוגע בו תחילה. וכאן ג"כ, שני הימים (גם י"ד לאדר הראשון וגם י"ד לאדר השני) דין פורים להם, וכאמור.

ועכ"פ נתבאר להדיא, שהחידוש שחדשו בימי עזרא לקרוא לחדשים בשמות, יש לו השלכה לדינא, והדק"ל, דהלא לפי יסודו של הרמב"ם, זאת התורה לא תהא מוחלפת.

וביישוב הענין י"ל כב' אופנים: א', י"ל דרק בנוגע לדינים דרבנן שתיקנו מכאן ולהבא (כחנוכה ופורים) הוא דאזלינן בתר הקביעות דשמות החדשים, אבל בנוגע לכל הדינים דאורייתא, לא השתנה שום דבר מהלוח מכפי מה שהי' מקדמת דנא, שפסח עדיין חל בט"ו לחדש הא', וסוכות בט"ו לחדש הז', ולא שנשתנה הענין לומר שמעתה חל היו"ט של פסח בט"ו לניסן, וסוכות בט"ו תשרי. וב' א"נ י"ל דכמו שאין בקביעות ג' ערי מקלט הנוספים משום חידוש דבר, וכן בשינוי כתב הס"ת, דכל זה כלול הי' בנבואת משה רבנו, וכנ"ל, אף הי"נ י"ל לענין שינוי ענין החדשים ממספרים לשמות, דאף זה כלול הי' בנבואת

הלשון משנה, שמקורו מלשון שינוי, שכתב התורה שבימי משה רבינו הי' כתב שעתיד להשתנות, עגמ' סנהדרין (כב.).

אך מה שקשה על יסוד הרמב"ם הוא ממה שהביא הרמב"ן (בפי' עה"ת לפ' בא עה"פ החדש הזה לכם) מהירושלמי, דשמות החדשים העלו עמהם מבבל. הרי להדיא שאחד מדיני התורה (שלא יהיו שמות לחדשים, אלא שיהיו כולם נמנים במנין לחדש הגאולה) השתנה בימי עזרא, וכבר הקשה כן בס' העיקרים. ובפשוטו הי' מקום לומר שענין השמות שהוסיפו לחדשים איננו נוגע להלכה כלל וכלל, אלא שרק הנהיגו כן בכדי לקבוע אל תוך הלוח זכר לגאולת גלות בבל (וכדברי הרמב"ן הנ"ל), אך עדיין ההלכה הקדומה קיימת, לכל עניני הלוח, ואין ענין שמות החדשים נוגע להלכה לשום דבר, והכל תלוי (כדמעיקרא) במספר החדשים.

אכן נראה, שדבר זה לא ניתן להאמר, דאיתא בגמ' מגילה (ו:) דלחד מ"ד מוטב לקיים מצוות היום דפורים בי"ד לאדר הראשון, דאין מעבירין על המצוות. והמתבאר להדיא מדברי הגמ' הוא, א', דפורים זמנו בי"ד באדר, ולא בי"ד לחדש הי"ב; וב', שגם אדר הראשון וגם אדר השני — דין אדר להם, ומה שנחלקו התנאים בנדירים (סג.) הוא רק בנוגע ללשון בני אדם, אבל לעניני הלכה, שניהם דין אדר להם; וג', שלפיכך, גם י"ד לאדר הא' וגם י"ד לאדר השני דין פורים לו, וכמו שאמרו שם לעיל בגמ' (ה:) לאסור את של זה בזה, שיש איסור הספד ותענית גם בי"ד באדר וגם בט"ו באדר, גם לבני העיירות וגם לבני הכרכים, שדין פורים יש גם לשני הימים (וכן ביאר בזה רבנו הגריד"ס, ז"ל), ולדעת הלבוש מן הנכון אף לומר על הנסים גם בתפילה וגם בברהמ"ז בשני הימים (עיין מזה בנמוקי או"ח לבעל המנח"א), ורק לענין קיום מצוות היום (כמקרא מגילה וסעודה ומשלוח מנות וכו') הוא

ס"ט
ז
ה
ה
ז
ז

משה רבנו, לקבוע גם כעתיד אל תוך הלוח איזה זכר לגאולה מגלות בבל, כמו שקבעו מתחילה אל תוך הלוח את הזכר לגאולת מצרים, ערמב"ן הנ"ל.

ונו"מ רבתי בין ב' המהלכים האלו לדין גדולת, דבימי משה רבנו הי' נראה פשוט, שאם נולד תינוק בו' באדר בשנה פשוטה, ונעשה לבר מצוה בשנה מעוברת, שבודאי יהי' לגדול בו' לאדר הראשון ולא בו' לאדר השני, דבכלל לא הי' שמות לחדשים אלא מספרים, והרי התינוק הזה נולד ביום ז' לחודש הי"ב, ובודאי נעשה לגדול ביום הו' לחודש הי"ב — לאחר י"ג שנים. וכן להיפך בתינוק שנולד בשנה מעוברת ביום ז' לאדר השני, ונעשה לבר מצוה בשנה פשוטה, שלא יהי' לגדול עד יום ר"ח ניסן, שהרי בימי משה רבנו לא היו בכלל שמות לחדשים אלא מספרים בלבד, והרי זה הילד נולד בו' לחודש הי"ג, ובשנה הי"ג לחייו שאין בו חודש י"ג בכלל, א"א לומר שיהי' לבר מצוה בחודש הי"ב, דענין י"ג שנים ויום א' גדרו, שבתחילת שנת הי"ד חלה הגדלות², ובנדון זה א"א לנו לומר שכבר נשלמו כל הי"ג שנים ושהתחילה כבר השנה הי"ד עד שיגיע יום ר"ח ניסן.

ומעתה, אם נאמר כהצד הראשון הנ"ל, שלענין כל הדינים דאורייתא לא השתנה שום דבר מימות משה רבנו ועד עתה, א"כ יהי' הדינים לענין הגדלות כפי מה שהזכרנו. נוכן דעת הר"ש הלוי (הו"ד בפר"ח לסי' נ"ה), דאף בזה"ז, זה שנולד באדר בשנה פשוטה נעשה לבר מצוה באדר הראשון בשנה מעוברת³. אכן עי' בהגר"א לאו"ח (סי' תקס"ח ס"ז), דלפי מסקנת דברי הרמ"א שמה, במי שמת

כחודש אדר בשנה פשוטה, שמן הנכון — מדינא — לשמור על היאה"צ שלו בשנה מעוברת גם באדר הראשון וגם באדר השני, דמדברי הגמ' מגילה (הנ"ל) מתבאר שגם אדר הראשון וגם אדר השני דינם כאדר, עפ"י דין. כלומר, והיאה"צ הוא כחודש אדר — מדינא. הרי דס"ל להגר"א שתיים: אחת, דענין היאה"צ איננו רק ענין של מנהג התלוי בלשון בני"א (שהרי מנהג מטעם נדר ובגדרים הלך אחר לשון בני"א), אלא מסתמא ס"ל כדברי האחרונים שהובאו בס' חר"ב למשמרת שלו (להל' אבלות ערך יאה"צ אות ט"ו) שענין התענית ביום היאה"צ הוא שצריכים לחוש אולי יום היאה"צ הוא יום הדין בעד כל בני המשפחה, או לכה"פ יום הדין בעד זה הנפטר, ולפיכך צריכים אנו לברר ולקבוע — עפ"י הלכה — איזה יום הוא יום הדין כאמת; וב', דאף לגבי דינים דאורייתא ג"כ נשתנה ענין החדשים מהיותם נמנים במספרים, להיותם נקראים בשמות, ולכן, אף לגבי דינו של הכי"ד של מעלה נמי קיי"ל דשני חדשי האדר דינם כאדר. ולפי"ז בתינוק שנולד בשנה פשוטה בו' באדר, ונעשה לבר מצוה בשנה מעוברת, מצד אחד י"ל דאדר הראשון דינו כאדר, ושםמילא ז' לאדר הראשון הוא תחילת השנה הי"ד, ומצד השני י"ל דאדר השני דינו כאדר, וז' אדר השני הוא הנחשב לתחילת השנה הי"ד, דשני חדשי אדר שם אדר עליהם עפ"י הלכה, וכמו שנחבאר מהך גמ' דמגילה הנ"ל, והרי א"כ יש לפנינו תרד"ס, ולהלכה קיי"ל דכל היכא דאיכא תרד"ס דיינין לי' כספק, ואולינין לחומרא לשני הצדדים, וכדברי הריטב"א ליומא (מו:): בכיה"ש ובבין הבינים, וכהסבר רבנו בשיטת הרמב"ם בשרגא

3) אלא דצע"ג לפי"ז מגמ' ערכין (לא): נולדו לו שני תלאים אחד בט"ו של אדר הראשון וכי, אשר משם הוציא ספר האגור את דינו שהובא בשו"ע אור"ח (סי' נ"ה ס"י).

2) וכן הביאו בספרים כשם האר"י ז"ל (בתורת רמז) בכונת המשנה (ריש פסחים) דאור לארבעה עשר בודקים וכי, שבתחילת שנת הי"ד חלה הגדלות, וכן בתחילת יום הי"ד (של ניסן) חלה גדלות המוחין של כלל ישראל.

דליבני (עמש"כ בזה במסורה, חוברת ז', עמ' מ"ד, ולהלן בסוף סי' ל"א), והי"נ י"ל, דלחומרא — לענין להתחייב במצוות, יש לו להילד להניח תפילין כבר מז' אדר הראשון, אך לקולא — לענין להצטרף למנין, יש לנו לומר שאין לצרפו עד ז' לאדר השני.

ולפי מהלך זה יש קצת מקום לומר שאפילו בנולד בשנה מעוברת בו' לאדר הראשון, וגם נעשה בר מצוה בשנה מעוברת, ג"כ י"ל שיהי' ספק אם התחלת שנת הי"ד שלו היא בו' באדר ראשון או בו' באדר השני, ועיין מזה במג"א לסי' נ"ה סק"י, חי' רעק"א שמה, ובתשו' מנחת יצחק (ח"ח סי' ז'). ויש לפלפל בזה.

ובקטן המתחיל להניח תפילין קודם הבר מצוה שלו יש בדבר כמה מנהגים, ומנהג נפוץ הוא להניח תפילין כחודש לפני הבר מצוה (עיין בדברי הפוסקים בסו"ס ל"ז). ויש מקום לומר דה"ט דהך מנהגא, דבתינוק הנולד בו' לחודש אדר בשנה פשוטה, ונעשה לבר מצוה בשנה מעוברת, הלא קיי"ל בשו"ע (סי' נ"ה) שאין לצרפו למנין עד ז' לאדר השני, אך לחומרא יש לנו לומר שמן הנכון שיתחיל להניח תפילין בו' לאדר הראשון, וכנ"ל. וממילא י"ל שאטו תינוק זה הנהיגו בכל הקטנים שיתחילו להניח תפילין כחודש מקודם (כן הציע כב' יקירי הר"ר מרדכי וויליג שליט"א). אכן עיין תשו' בית שלמה (הו"ד בס' אורחות חיים סי' ל"ז), שמאד התנגד לחומרא זו.

איתא בילקוט שמעוני סוף ישעי', זה שאמר הכתוב מתי אבוא ואראה פני אלקים, אמרו ישראל, רבש"ע, אימתי אתה מחזיר לנו את השכינה, א"ל הקב"ה, בני, בעוה"ז הייתם עולים ג' פעמים בשנה, כשיגיע הקץ אתם עתידים להיות עולים שם בכל חודש וחודש שנאמר, והי' מדי חודש כחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'. ועפ"י פשוטו, דברי המדרש הללו